

Válasz Dr. habil Kosztyán Zsolt Tibor Intézeti tanszékvezető egyetemi docens opponensi véleményére

Tisztelt Tanszékvezető Úr!

Köszönöm az „*Eszközvásárlásra kapott Uniós támogatások hatása a hazai kkv-k hozzáadott értékének változására és konvergencia folyamataikra, a 2007-2013-as tervezési időszakban*” című disszertációmra adott véleményét és építő jellegű kritikai észrevételeit.

Dolgozatomban igyekeztem kitölteni egy rést, ami a közvetlen támogatásokkal kapcsolatos kutatásokat illeti. A 2.4. fejezetben, illetve a 3. fejezetben bemutattam a kutatás előzményeit, elhelyeztem kutatásomat az eddigiekhez képest. Meg kellett erősítenem Kállay (2012) véleményét, hogy a nemzetközi szakirodalomban a direkt támogatásokkal foglalkozó kutatások száma csekély és – mint a szakirodalmi összegzésemből kiderült – főleg a volt szocialista országokra jellemző. Sem a magyar, sem a nemzetközi szakirodalomban nem lelhető fel olyan kutatás, amely ekkora számú vállalkozással és ilyen méretű adatbázissal vizsgálta volna a megítélt támogatások és a vállalkozások eredményeinek összefüggéseit mind térben, mind időben.

Ennek megfelelően a 2007-2010-es pályázati felhívások összes győztes vállalkozása szerepel az adatbázisomban, a pályázati adatokat kiegészítve a projekt elnyerése előtti és követő beszámoló-adatokkal.

A téma szakirodalmi feldolgozása során célom az volt, hogy a vállalkozásokat, a kkv szektort és a támogatások filozófiáját, azok rendszerét és szakpolitikai hátterét a lehető legszélesebb spektrumon mutassam be. Ez - ahogy Opponensem is megjegyezte - néhány esetben együtt járt olyan részek bemutatásával is, amelyek egyenletlenné tették az irodalmi feldolgozás színvonalát.

A kiemelt mondat, miszerint: „*A hazai kis- és középvállalkozások (a továbbiakban kkv-k) ... mára olyan szektorrá váltak, amelyek elkezdték csökkenteni lemaradásukat az Európai Unió kisvállalkozásaihoz képest*”, kritikai észrevétele esetében, a következő elemzéssel támasztom alá állításomat. Ebben az esetben az Unió hivatalos SBA tájékoztatóira (2011-2015 évek), illetve a KSH hivatalos statisztikáira támaszkodom. Összevettem egymással a 2011-es és a 2015-ös SBA profilt. Ezek alapján megállapítható, hogy a hazai kkv-k több területen is elmaradtak az Uniós átlagtól, azonban vannak olyan jellemzők, ahol jelentős előrelépés történt, ami annyit jelent, hogy egyes szempontok szerint közelebb kerültek, más szempontok szerint

meghaladták az Unió átlagot. Ez utóbbi csoportba tartozik a finanszírozási forrásokhoz való hozzájárulás, és az állami támogatások-közbeszerzés területe (*forrás: SBA tájékoztatók 2011-2015*). Mindkettő szempont kapcsolódik disszertációm témájához. Szintén kapcsolódva disszertációm témájához, a KSH adatokat elemezve kimutatható, hogy a kkv szektoron belül pozitív irányú átrendeződés volt tapasztalható az Unió csatlakozása óta. A szektoron belül a mikrovállalkozások aránya csökkent (95,2%-ról 94,8%-ra), míg a kis- és közepes vállalkozások aránya nőtt (4,1%-ról 4,4%-ra, illetve 0,7%-ról 0,8%-ra) (*forrás: KSH*).

Az irodalmi áttekintés során, a kkv-k hazai és Unió áttekintése során törekedtem számszerű adatokkal is illusztrálni a hazai és Unió kkv szektort. Nehézséget okozott azonban az egymással összevethető, megbízható forrásokon alapuló adatok beszerzése, így esett a választás a 2008-2014-es időszakra (2014-es évnél frissebb adat jelenleg sem áll rendelkezésre).

Elfogadom Opponensem azon kritikai észrevételét, miszerint a dolgozatból nem derül ki, hogy milyen kutatási előzményekre építve igyekszem folytatni a kutatást, illetve az előzőekhez képest miben kínál újdonságot a vizsgálatom. A dolgozatom 3. fejezetében mutattam be azokat a hazai és nemzetközi kutatásokat, amelyek legalább részben foglalkoztak a közvetlen támogatások hatásaival. Azonban olyan jellegű vizsgálat, ami ekkora elemű mintával igyekszik bemutatni a közvetlen támogatások és a vállalkozások eredményessége közötti összefüggéseket nem készült. Ezért nem foglalmaztam meg határozottabban a dolgozatban, hogy mely előzményekhez és milyen módon kapcsolódik a vizsgálat.

A fent említett markáns megfogalmazás hiánya okozhatja az olvasóban azt az érzést, hogy a kutatási kérdések és a hipotézisek nem kapcsolódnak az előző kutatásokhoz és nem látja a hipotézisek alátámasztását a szakirodalmi összegzésben. A közvetlen támogatásokkal foglalkozó kvantitatív kutatások hiánya vezetett oda, hogy a hipotézisek ilyen formában kerültek megfogalmazásra.

Az intervallumok átfedésével kapcsolatban kiemelném, hogy csak egy olyan pályázati ciklus van (2007), ahol intervallumok átfedésével találkoztam. Ebben az esetben az „A” intervallum és a „B” intervallum (előző év, előző évek átlaga) valóban ugyanaz (2006). A vizsgálat és a következtetések levonása során nem okozott problémát az átfedés, ugyanis a két intervallumot nem hasonlítottam egymáshoz, csupán a „D” és „E” intervallumokhoz.

A vizsgálatom során elemeztem az intervallumokat, illetve a H1b, H2, H3 hipotéziseknél idősorokat. Ezekben az esetekben nem a képzett intervallumokat, hanem az egyes évek adatainak változását vizsgáltam az egyes naptári (üzleti) években 2006-os bázison. Az ehhez kapcsolódó idősor-elemzés és azon belül a trendszámítás szakirodalmazása során, igyekeztem a

módszertant bemutatni, ezért szerepelnek benne olyan részek is (például mozgóátlagolás, szezonális mérése), amelyeket végül nem használtam vizsgálataim során.

Köszönöm észrevételét, miszerint nem derül ki egyértelműen, hogy csak a kis-, közép vagy a teljes kkv szektort kívánom elemezni. Megfogalmazásom pontatlanságát azon törekvésemből következett, hogy igyekeztem elkerülni a felesleges szóismétléseket. Természetesen a teljes kkv szektorba tartozó vállalkozások szerepelnek az elemzett mintában, ezt igyekeztem kihangsúlyozni a dolgozatomban (10. és 13. oldalak).

Opponensem szakmailag, módszertanilag véleményezte a hipotéziseimet, a kapcsolódó elemzéseket, illetve a megfogalmazott téziseket.

A H1a hipotézis esetében az intervallumok adatait hasonlítottam egymáshoz, az eltérést statisztikailag a Student-féle t-próbával igazoltam. Ezek alapján kérem a tézis elfogadását.

A H1b, H2, H3 hipotézisek esetén a választott elemzési módszer – igazodva a módszertani fejezetben leírtakhoz – az analitikus trendszámítás volt. Azért ezt a módszert választottam a regresszióval szemben, mert a hozzáadott értékek időbeli változását elemeztem, azaz egy időszakhoz csak egy megfigyelés állt rendelkezésemre. A trendegyenletek megfelelő illeszkedését a relatív illesztési hibák (V_{se}) alacsony értékei jelezték, amelyet minden esetben kiszámítottam. A hibák értéke egyik esetben sem érte el a szakirodalomban elfogadott 10%-ot, ezért a trendegyenletek megbízhatóan mutatták a tartós alapirányzat alakulását. A fentiek alapján kérem az említett tézisek elfogadását.

A H4 hipotézis esetén jogos Opponensem kritikai észrevétele, a használt módszer alapján nem vonhattam le a megfogalmazott következtetést, csupán azt, hogy a térség forráslehívó képessége és a térség egy főre jutó GDP-je között erős negatív kapcsolat áll fent azokban az években, amikor a támogatási intenzitás a térség gazdasági ereje alapján differenciált.

A H5 hipotézis esetén szintén jogos Opponensem kritikai észrevétele, a használt módszer alapján nem vonhattam le a megfogalmazott következtetést, csupán azt, hogy a hozzáadott érték növekedésének dinamikája és a régió egy főre jutó GDP-je között szoros, negatív irányú kapcsolat mutatható ki, azaz minél alacsonyabb az egy főre jutó GDP, annál magasabb a hozzáadott érték növekedés dinamikája.

Köszönöm Opponensemnek a H6, H7, H8 tézisek elfogadását.

Köszönöm a publikációs teljesítménnyel kapcsolatos kritikai észrevételeket. Az MTMT adatbázisban jelenleg elérhető közleményeim száma 24. Jogos észrevétel, hogy a publikációim téziszfüzetben való szerepeltetése sok esetben hiányos, a kiegészítéseket a következők szerint pótolom:

A Petrozsényi Egyetem gondozásában megjelent szakfolyóirat cikk (besorolása szerint B kategóriájú folyóirat) témája ugyan látszólag távol áll a disszertáció fókuszától, hiszen nem a kkv-k közvetlen támogatásával foglalkozik, azonban a cikkben a kkv-k támogatásáról a közvetett támogatásokról esik szó, valamint a közlemény a hazai kkv fejlesztéssel is foglalkozik.

Az Opponensem által említett konferencia-közlemények jellemzően kapcsolódnak kutatási témámhoz, hiszen a kkv fejlesztés minden esetben fókuszba került. A konferencia-közlemények teljes terjedelmükben megjelentek ISBN számmal rendelkező kötetekben.

A dolgozatom fókuszához legközelebb eső tudományos közlemény a 2015-ös csíkszeredai konferencián került előadásra, és szintén megjelent teljes terjedelmében a kapcsolódó kiadványban.

Természetesen az MTMT adatbázisban a tudományos közlemények összes ismérve (ISBN szám, megjelenés ideje, helye, oldalszámok) megtalálhatók.

A tézisfüzet elkészítésének időpontjában még nem volt ismert az információ, az idei évi csíkszeredai konferenciára 3 (a témához kapcsolódóan 2) publikációm került elfogadásra, mindkettő teljes terjedelemben megjelenik a konferencia fent említett kiadványában. Várható megjelenés: 2016 október vége.

A cikkek:

- Zoltán András Dániel –Tamás Molnár –Viktória Csizmadia Czuppon: Growth path strategies for Hungarian medium enterprises using EU funds (19 oldalas cikk)
- Zoltán András Dániel: Impact of non-refundable EU sources on convergence of enterprises operating on undeveloped areas (26 oldalas cikk)

Még egyszer köszönöm Opponensemnek a dolgozat bírálatára fordított idejét, energiáját és a véleményben megfogalmazott építő, kritikai észrevételeit.

Kérem az opponensi véleményre adott válaszaim elfogadását.

Tisztelettel:

Dániel Zoltán András

Veszprém, 2016. szeptember 7.